

Emnenr. 39.

Fylke: Sogn & Fjordane.

Tilleggsspørsmål nr.

Herad: Fjaler.

Emne: Høgtidsmat og familiefestar.

Bygdelag: Gjøddal.

Oppskr. av: Sigrard Lorebø.

Gard: Lorebø.

(adresse): Alak, Sunnfjord.

G.nr. 121 Br.nr. 3.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. — og andre.

B. Eller om den er etter andre heimsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

A. Fjdselver:

1. Ja, det var vanleg å kikke at grannekoner, skyldfolk og vener kom med "benjammate" eller "bar'sengmate". Slik er det og i dag.
2. Dei som "jekk" med benjammate, kom etter som det best hørde seg. Såleg tok dei omsyn til henne som "låg på benjene". Ofte kunne fleire gå same dagen.
3. Nokon avtale om kva "benjammatekjoringane" skulde ha med seg, har eg aldri høyrst om.
4. Dei fleste venta nokre dagar for dei tok i veg med "benjammate". Som oftast var det dei aller næraste som først kom på gjesting, t. d. mor eller syster eller faste og moster.
5. Eg har aldri høyrst gjeste ut "benjammate" før meir enn ei sending frå kvar huslyd.

Her må ein minnast at "benjammate" ofte vart boren som godgjerdsla for gammal skuld. Hadde fru X gjeve fru Y "benjammate",

2
so mätte frú Y synna frú X same veyrd-
naden. Elles tala ein um „Grenda.“
Frá eldgaule liden var det grendiskil
for dei ein skulde „koka te“. Til kvar
„renjamat-grend“ hóyrde vissu gardar.

6. F eldre liden var det berre tvo sloys
mat ein brúka i slike hóc: rjomegraut
og mylsa. Var det rjomegraut ein ferda
lit, hadde ein grauter i ein ambar,
„renjakán'ambarin“, og feittet hadde ein
pá ein „kútil“, d. v. s. glas eller flædda.
Og so hadde ein tvo kringler med. (Vass-
Kringler eller Þyngskringler.)

Grautambaren frakta ein oftost i
ein klút eller eit forklude. Ein vilde helst
komma med grauteri varm. Sumu hadde
perskilde plagg á bera ambaren i,
„renjakánplajje.“

Mylsa frakta ein og i „ambara.“
Pá sumu gardar hadde ein to ambarar
lit slikt brúk, „grautambarin“ og
„mylsambarin.“

Nár ei „renjakánkjerring“ kom inn
i stova lit henne þurr „lag pá renjine“,
halsa ho og ynskta „te lúkke.“ So gjekk
ho kúrt lit „renjene“, sette ambarin opp
i renji ved píða av „bar'singhána“, tók
loket av og lá kringlenu (vasskringlenu)
lit sette pá grautflingna. Eftersom feittet
pá kútilinu var brútt, slo ho det út yver.
Var ikkje feittet rennarnde, heta ho det pá
omnen. Nár det var gjört, báud ho „renja-
hána“ á smaka. „Dú þrengja litvotta o
stykki de pá“, var oftost mættu ho orða
reg pá.

7. Dei pende „benjamate“ herre ein gong
etter det og veit.

8. I gamle dagar brukar dei herre
ambrar til pendiugshidne. I våre dagar
ymrar det, men mange brukar enno
slike hidne.

Lesse ambrane var pers vel for-seg-
gjorde. Dei var pvidde og iittrote på
ymre vis. Men på dei alle var det
ein kross, anten på handtaket i loket eller
i underbotnen.

„Senjakambrarinn“ brukar ein aldri
til anna enn å frakta „benjamat“ i.

Når ambrarinn vart send attende, la
ein alltid to vasstringler ned i.

9. Ein kalla alltid ei barsengkan-
punding for „senjamate“. „Ho for med
senjamate.“ „E he koft te inne.“

10. Som aller oftast var det hismoti
sjølv på ein gard som gjekk med kon-
lingi. Men var vegeu lang, kinnne
det av og til henda at mannen eller
eit av borni gjekk. Ungdom og ugifte
var sjeldan hinga å fara i slike drend.
Dei var blyge når dei kom inn til ei
barsengkanne. Slikt lo ein åt attau for
„eldhus og skytjiover.“ Å få iingar og
slikt - var noxo gifte folk stelte med.

11. Nei, mannen fylgde sjeldan kona i
slike drend. Var vegeu for lang, bar han
jerne åt henne - eller kopsde -, kauskji
like til bøgarden, men aldri fylgde han
henne til hurs. Men hadde ho småborn,
for ho gjerne dei med. Det var must
alltid slik. „Organe he godt å te o fjå

jamlíkane sine."

Ég var yngstebarnet heime. Ég hugsar so vel at ég sum fíra áring fylgde ho mor heim, í grann'egarin með "senjamate". Ég hugsar so vel at framfor þingi til "senjakana" stóð ei heil þekktje graut- og mylsambrar på eit bord. Sumu stóð og på golv. Allmud ambrane på bordet lag mrange hornskeiv.

Mor til hennu sum hadde fát úngu, tók loket av alle ambrane. So þekkt mor þy ég kvar sí skei. Me smaka fyrst på deu eine ambaran og so på den annre. Me þekkt iktje þekkt lidne á taka "opp i", me á þ ambrane.

Meu aller mest brende þet þy líkvel inn í meg at ho mor nest fór me á "loyste onjinn." Ég hugsar ennó deu grönngula sleimna sum klinte þy på kroppen og kludi til barnet.

Þakki vaska ho mor þy fór ho á, men líkvel har æt sum heiler, "senjamate" fát meg til á verða ilju reinvare.

12.

Í þu þundingsþoket stóðde ein ættid bordreida. Fyrst smaka "senjakantjöringane" på "senjamate" sum var komin, reinvare mätte dei til bord. Mangu stóðer stóð bordet dúka heile dogu. Matur sum vart framsett, ymsa etter örtíð og etter den ráði vestsþoket hadde.

13.

Ukjent.

14.

Þet herde av og til at sumu "senjakjöringa" "kokki" etter at ho sum barnet hadde fát, var "oppe ætt." "þei þar" -

«Sengkåne» lag oftast i fjortan dagar. Men det hende òg at dei som leiddde langt i norda, var for tidleg ute, med senjamatå. Ein mann frå Rørvik kom soleis til Steinsset. Der fyrste han råkka på, var ho Ane-Marie som joek hadde sagt, «va komon'a i senja.» Hermet etter henne lever enno i bygdi: « Æ turte få ilt, når e ser kor valvorin du Ola kjome.» Ho gjekk likevel i fjortan dagar for «o fekk ilt o kom i senja.»

15. Nei, ein gjekk både til gifte og iogifte med «bar'sengmak.»

16. Kva tid det tok til å ymsa med annan «bar'sengmak» enn gräut og mylsa, torer eg ikkje seija. Kauskje byrja det på smalt eller fyrste heimskri-gen. Litt er likevel visst: jamvel fram til i dag har det vore, kokt - både gräut og mylsa. Kauskje vart det avjeraunde skiljivret - vileren 1953, for då tok gud-dolungane til å levera mjölki på meieri.

Spordivane no er anten ei barsar-kriugle eller kauskje ein slimp smakkaker, eller som frø - sjomegräut og mylsa. Sporkakene er heimeboka.

17. Gave til den nyfödde var ikkje vanleg. Men kauskje hadde dei næraste styldjoret nokre plagg å avja, var so det krongst. Glive gaver kunne dei òg ha med til fatige. Men det höyrde ikkje, «rikkene te.»

18. Glive er det i dag òg.

19-20. Ja, barnsöl (bars-öl, barsöle, barsöl, barsöla) var vanleg, og i eldre tider var

det fagna gjestebod og. Til „barsöla“ hadde ein jamvel bryggja. Det gjorde elles dei fleste hüsfeðrer når dei venta kona i konga. dei trüdde at ölet styrkte. For idring tretti år sidan var det ei kone som sa til meg då kona til bror min „va komma i konga“: „Hann he vel bryggja då, bror din?“ „Nei,“ sa eg. „Hann vye ivaggi mykkje på inn'e dö,“ var svaret.

Barnedåpen fall som oftast på ein sundag. Neraste skyldfolket og „faddane“, kom jamrast laurdags kveldne. No som bar barnet vart kalla „Güss'mot“, og hann som var „kall'e“ på barnet „Güssfar.“

Güddalstkyrkja står på ein gard som heiter kuggja. På denne garden stod det ei hüd som ein kall'a „Prestelopte.“ Hüet hadde tvo höjder. F övste höjda heldt pres-ten sit. Hann hüdde i Dale, tre og ei kvart mil iindan, og når hann var i Güddal, måtte hann gvernatta. Hann kom laurdags kveldne - og for att mandag eller tysdag. F nedste höjdi for kyrkjefoeket som hadde lang veg, inn og „stille seg.“ Her at dei og. Dei hadde „barsöl'mate“ med seg. Det var „Kluis mate“, leper, kaker - og reinare pöiver og vylterkaker. Tei drope öl hadde dei og med. Tei gausel vone sa til meg ein gong: „da synst öfte i kjerugine ka karane hadde leska se md.“ Prestane sög som oftast gjennom feingrane med stikt. Men „alterdagane va dei strenge. Då fekk mange bot „fej da dei va feilt'e.“

Når „barsöl'folugi“ hadde vore i kyrkja, var dei attur „inn på kuggja.“ Då var dei

kanskji i ei av stovene der. No bod dei ofte
kjemningar og venur med þeg, og dei „svæit
bæði mat o drinna.“ „Míd, drinna“ meinte ein
öl. Her beitaði dei gjestene for þeg, dei som
isagi vart með heim.

Longe drygde einu líkvel isagi. Det galdt
á koma heim att til „barsölgerinn.“ Og der
var det líkstillt þom til eit líse brúðlaups.
No vart grannar og skyldfoek lúdu. Og det
gjekk líkly for þeg frametter kveldur og natti.
Spert ofte vart det dansa og, þerly var ölet
var sterkt.

Fyrste máltíðit etter ein kom frá kyrkja var
alltid „kjöt og bodd.“ Kjötet var ofte árs-
gamalt, ja, sumtíð fleiri ár. Det var þerly
„ryggjakjöt ein nytt.“ Molane lag i ein háng
þa eit stort krefat. Hvar av gjestene hadde
so ein „trókúrst“ og ein „matjónje“ (matvinnu).
Til aftámat hadde ein poteter og flabbrök.
Spddet vart framsett i store trau. Alle
át i same trauet. Skeione var av horn.
Spddet var laga av kjötsod, poteter, erter og
bygg-gryn.

Seinnare þa kvelden hadde ein tv mat-
mál, „kaffi“ og „kveldsmat.“

Stette med „kaffi“ har og vore inni þa
fo. Þeg har síðe þinnaren granska nðrere
kva til þau kom til almunt þinn. Vuk-
þeg var det i leitit millom 1900 og 1910. Sum
til „högtíðer“ og gjestebot har hann nok vore
þrika fo. I ein gamal handlbmanns-
protokoll har og þinnu at þu ein vranu
i 1872 kjöfde til brúðlaup, har hann og
kjöft kaffi. Ei álli-óis gamal komu foðel
at ho þinn dei þrika kaffi i alla þeg

So lengje ho „kinnu minnrost.“ Men hið doyley
var „malkoffi“ nýttá í langje tíder, og í
mange heimar hið fræu innot fýrðu heims-
krígeu. „Rosjoneringja þú berðe þek av með
á nýttá malkoffi.“ Þá ein gamal manna
hið meg í þinnar. Jarne rýgnbla har og fjóls.“

Faddrone og þei þom haddu lang veg, lög
ogte yver hið mändageu. Grannane rúbla
heim langt þá natt, og þom oftast gótt reisa.

21-22.

„Gússfordra“ klinku alltit með þeg. Eit
vil þegja - þei haddu ei matseuðing lifser,
mjólkvaker og þrotvaker með þeg í ei tíne.

Alle gjestene þetale þor þeg, „gússfordra“
og „faddane“ og. Eit var alltit mor áþ
barnet þom þek gáva. „Faddane“ þetale
þjólsagt mest.

Stadde ein „Klint mrd þe“, „þek ein alltit
„ne atte í lög.“ Eit ein þek með heim att,
var alltit av „barsólmatu“, heit „Klinku
matu.“ Men av og þei „la þei þtompe ne
í o.“ (Stompe: langelbröd og vyrtervaker.)

23.

Í þære dagar er det ingeu þom þer
þeuðing með þeg. Þæu, det þau þom þtumpa
þei at ein þek eit mjólkþegann í þauð.

Fadræue þjeu um morgonun og þer att
um kveldru. Þl er det mest eingeu þom þar.
Men av og þei þau det vera þrústeley þeg, og
det er mange gjestur.

B. Fíðselsdagar:

24.

Í eldre tíder högtíða ein þjeldau ár-
málsdagar, kostej þor þoru eller þausne. Þg har
aldri högt at þauauðe þart þeðne hið gærð
í slíku þetstúnder. Þá þei þlese gærðar þom þei

kom, "hüsens Jekk" födelsdagsbarnet i hüg.
 I dei fleste heimur jekk - þess barni - god
 matstjórn den dagu. Alla jekk i alla höve
 minst ei kringla (vasstringla eller Þrjústring-
 la). Eit mat var gjeldu á fö i Guddal,
 laugt som det var lit haudelsmännur.

Som oftast var det þyft for at "födelisdags-
 barni" jekk eit kvart nylt, þvo, klede, vottar
 þvokar eller eit kvart anna. Faddane á seude
 av þy lit ei liti gáve og, men det var iengun
 álmun þvikk.

25. I dei þeirre hider har det ávka þá med
 ármálsdagsgilde. Þorri höglidar dagen med
 eit liti gjestebot kvart á. Dei vaksne, hude
 da'nn berre frá 40-ari og þeirre for kvart
 liáv. Þvone vaksne har þlett iþy gilde. Þ-
 gonn glid úmstrande framúnn. Andre har
 fátt ley- og storþvokur i þy, og dei þvá
 upp lit gilde. Men dette er nokk nylidi
 har bore lit þygd.

26. Náv þorri hude ársdagsgilde, er det jávly
 þvylþringar og leikþvokur dei þed. Med dei
 vaksne þvokar det meir. Þvone þed berre
 dei aller náraste, andre me þa dei som
 har litvotta "þvok" med, d. v. s. slive som
 "á litvotta meire elde hitþvok" (þvok, þvok,
 þvok ávude þvokmunnur o. s. þvok.)

27. Födelisdagsgáver höyver nokk dei, þess þvok-
 og kort þvokur og telegram. Faste þvokur
 er iþy dette þvok inn i.

28. Nokk þess matrest þá födelisdagun
 veit og iþy únn frá elde hider. Dei fleste
 jekk jávly ei "vasstringla" og vavly "gö-
 mat."

29. Já, nok er þvokur þvokur lit óvde

Gjellbygd, det er kaver og kringler og stas!

C. Konfirmasjon:
i min tid

30.

Sono perby høgtid og feststavn forde ikkje konfirmasjonsdagen med seg i mi heimbygd i eldre tider. Men det låg alvor over dagen. Gjester bod ein gjedde til seg då, og ein so var, bod ein berre dei aller næraste. Men ein hadde «gømrade» den dagen, seleg då til kveld konfirmasjonskvelden. For ein måndage var det alltid skriftemål og altargongu. Konfirmasjonsmåndage nemnde ein difor «altermåndag». Og då skulde ein ikkje eta for ein fekk brødet og vinen. Dette künde ofte få leide fylgjer for dei som hadde lang veg. So mer fortalde ein ei kone frå Gjellgarden Røvik, tre mil frå heigja, at di ho etter altargonga kom «fann i presteløpe», fekk «ho iel på se.» Ho hadde ikkje svara ual frå ho drog heima klokka fire ein morgonen. Ho bestemor på i leinj at godt kveldskveldu på ein kvinnor's stoppe måndag. Skriftemålspreika varde ofte fleire timar.

31-32.

Fa, no er det vanleg med konfirmasjonsgilde. Lønne bod berre «faddane» og «dei næraste». Andre som vil vera meir «oppe i da», bod både læraren og prestu.

33-34.

Skording har og aldri høyt ein til konfirmasjonsgilde. Gestene gjev gaver, anten pengar eller verdiking. So har det og vorte vanleg, fyrst med kost,

keinnare með teygram. Til nærast sveigð-
fólk og til „gússboría“ gjev ein gáver um
ein itugi er beðna til gílda.

35. Matin i konfirmasjonsgíldi ymsar. Forn
Oftast er det fyrst middag – og síðan kaffi
og kveldsmat. Til middagen fær ein fram-
sett „nyplanta djót“ i ei eller onnur form. Til
eftermat er det dessert. Til kaffi er det
smákaker, blautkaker, bakatringler o. a. krás.
Til kvelds fór ein „kleiða mat“, sover með
smá og ymsu pálegg – með kaffi eller te aftur.

D. Trúlovingsgílda.

- 36-37. Trúlovingsgílda höfver notidi til -, og so
lyt me attuude til dei logar prestur hadde
með sínt á gjera. Men i keiðit frá 1900-1920-
ári höfver ein aldri gílda sínt. Men so ten
Trúlovingsgílda til á einu pá. Oftast er det-
líkval þerre, dei all'e næraste sa verte beidd.
Annarkeis var det nær me kjeu att um
hundraðsiskiftet. Þá var det þótt vauly at
forðri hadde det avjeraude þótt nær det
gald festarmál. Ofte hadde dei „orrtalsmenn“
til á fá festarmálet til. Sumu hadde þótt
gótt lag á þera fram sínt dromd. Þur ein
av granneane heime var det þótt at hann „va
einij rypin flíki orrtalsmanni e.“ Ayraka og
velkidd kom þau til gards. I dei flíki höfver
hadde þau einij keiðit'e i lommia, „d. v. S.
bronneminn. Nær so „da þetta þor te veska,
var meilummet frambove. Det var kausgj
itugi játt pá flíki, men var det itugi
sínt avlog, kom „orrtalsmannin att.“ Var
det eedy þur so þótt at þar voru var

viss, tok « oortalsmanninn » beheren með seg.
 Og dá endi det oft með eit drústa trúlo-
 vingsgilde der far og meo at gjesta og
 gjeftu var með. Þá la dei plannar um
 báde brúðlaups og faustid.

Þvíðer tok beheren i veg áleine.
 Um ein mannr fá Vassdalen vert det fortalt
 at hann kom ein laundryskuld til ein gard
 i Guddal og þa til mannr, þann hadde
 fleire dötter: « Þu jennie ha ei ta döttere
 leine te kane. » Det var helst den eldste hann
 ville ha hatt, men ho « va bostloodi » og
 si þess hann ei yongre. Dei hernde etter
 eldste gjesta þá garden: « Ei plike þor'riste
 hringa inni e. »

Brúðlaup:

Nar det gjeld brúðlaup, trúa og det er rett
 á þvíð millom lagi för og etter 1910. Her
 gjeld sviðtrúgi brúðlaup för 1910. Far (f. 1854)
 var spelmann og fortalde oft um dei gamle
 lagi. Far hadde spela i 103 brúðlaup.

Eit brúðlaup i eldre tider var þótt godt
 fjerebútt. Mange verer i fjorevger þjorra dei
 og stela með byggjuing og bakiug. Nar dei
 slakta um haustur, hadde dei allid det
 i taumane at för neste slaktid, laut ein
 skela til brúðlaup i garden. Og þu seitte
 ein ha báde speki fast og speki gótt.

Eit vauky var det foreldri þorr og gjorde
 brúðlaupet. « I gamle skrifleser þeu ein
 vlei at det er ten umdan evska arvelist at
 þorr þorr « dar inni e jost þryll'auip » at.

Fjottan dagar eller tre verer för brúðlaupet

gjorde husfaren i brudlaups garden kringferd og bod inn gjestene. Når ein „bryll'aupsbear“ kom i slikt „erendi“, fekk han alltid bordreidde, „fauchaldee.“ Han stod gjerne i fleire sonar, o ligga på folk at dei måtte komne i heij. Han gjekk sjeldan for han fekk visst svar på kvi mange gjester som vilde komma. Men han fekk ikkje vite det so fort, „fy da va mest ei skamm o ve altfor bryll'aups galin.“

Dei som gjekk til brudlaups, hadde alltid sending med seg, og alltid var det slik når „sjölvfolkji“ gjekk. Sending tala ein elles aldri um i Guddal, det er ei nemning som er lært andre stoder frå. Får vår bygd tala ein om „å kline med se“ eller „å tra kine med se“. Fypte nemningi er elles den rettaste, for „da va“ alltid „kline med se“ ein hadde med, „melkakave, potetkakave o løpse.“ Både på kakene og løpsene hadde ein kvitklinge. Var det herre ungdom som for til brudlaups, tok dei gjerne herre eit mjölkspann i handi. Men det kunde òg at slike som hadde „gøe rå“ tok spunkjöt med. „Da jenge på dau vara i bryll'aups. Mykkji dricka kreve mykkji selt.“

Når „bryll'aupsgjestaer“ kom til lens bryll'aups apta frå nonskilet og i tetter, kom alltid „berör folkji“ dei til mötes og hilsa dei velkomne. „Gå droz spelmannen upp „velkomstslättin.“ Han spela gjestene yver künnet å plöva. Fyrst gjekk spelmannen, so brüföket - og etter fylgde gjestene, sjölvföket fyrst, so ungdom og born. Kom „folk“ frå fleire gardar sau - skundes, tokst dei oftast um „Kom så skü gå fyft.“ Alle hadde hüg til det, men det höyrde

med til þinnu á vera trúbedu og „gá atton.“
Frá þeim gardar í byggð kjende „fólki“ det
elles þeir at „da va fjölsagt atli dei jukk
fyrst.“

Gjekk ein framúr kjellardóri, stod
alltid „kjeldarsveinin“ der og báud þá eit
staup þl. Kom ein beint at stovdóri, stod
han með útroppi eller óhella með eit veb-
fyllt virstaup. „Ó þá da staupa máttu allri
fráua lyftu skrauhattin yve kantin.“

Þá móttu „matagæringane“ upp og tók
imot þendiugi. Det var alltid „sjolkona“
þom bar tína til kúns. Vár ho flidde henne
frá þeg, þa ho oftast: „Hér he dú lifvotta o
jelpe de mrd.“ Hadde ein mjólk með, var
det alltid þranner þom bar henne. Mer þau
gav þidne lív ^{Kona og ho gav} „matagæringja“ det.

Þá kom kúren til „kjómeistarar.“ Han báud
gjestene inn í stov. Var det þok þá fleiro
gardar, vart det mjú „múgging“ þom þom
þvélde gá fyrst.

Þei þom kom til gards, handhelta þá alle
- báde „bryllaupsgarsfólki“ og ardré. Vart nokon
„atterette“, var det „goc grúmm'e te o ve tyk-
kjin.“

Det var „et mykji vauske arbei o ve kjó-
meistar.“ Hann máttu passa vel þá kvar þeu
og þeu þvélde þija með bordet. Mang ein
gong „jukk mink þok þrúntne te þots.“

Fyrst þodreidda þok gjukk til, var det
me í väre logar kallar „koffimale.“ Í
eldre tíder þadde ein „þodrinke“ í stadi þor
kaffi. Þetta „þodrinke“ var auk „kúmm'e-ól“
eller og „ittelg“. Mer ein þrúka og þur-
mjólk og „góob.“

Til måltidet vart det framsett leifer, mjølkaker og ostkaker - og skiver. På skivene hadde ein smør, (gulekling) det andre var, "klinge mæte" (kvitkling med strøssukker eller sirup) på. Smøret var laga i fine, firkanta former, og var listasa med utsjeringar og beformene. Skivare tok ein lit med "strøssukker" til pålegg - ved sida av ost, resten garnaust. Til vete" attis mæte hadde ein, "bo'druve" - og keimare kaffi.

Kveldsmålet kalla ein oflast "stieimælin". På vart det framsett fisk (ofte litt fisk) smør, garnaust, flatbrød, poteter og mylsa eller mjølkereupe. Attåt gjekk stæipet med "bo'druve" eller "gød" rundt etter kvart folk tyktest tunga. kokelse." Kveldsmålet har fått namnet "stieimælin", for då brukte ein stiever.

Om morgonen - kristsælpsdagen - stulde alle gjestene få mæte på penga. Men fyrst hadde spelmannen fått vedrunn og aingo på folk med "moraslitta" sine. Han byrja på "krivaromma" og for ridan i alle rom der det låg folk.

Når "folk" kom seg på fotene kristsælpsdagen, bar det til frukostbordet. Mæte var då den same som den ein fekk på senja": leifer, kaker, skiver og "vitre kaker". "Vitre kaker" og "sjivene" kalla ein oflast "stompe."

På bar det å byrja.

"Bruramiddajin" var allit kjøt og rodt.
(Sjå barnsøl!)

"Bruradajin" hadde ein to nestmål til, "nonsmæte" og "kveldsmæte" men til, "nons", kaffi, fekk ein det same som til frukost, berre det at du vart i og "vitre kake" framsett.

Til kveld hadde ein «fjeie mat» som fyrste kveld; men no var ettermaten mylsa.

«Anredagsmorán» var lik den fyrste i matvegen, úndantune frúkostu. Þá fækk ein þorr ogfast kvetikollar (gjillingbolla). Í þíum lag for «matagjeringja» rúndt með ei korg og gav gjestene kvar þinn.

Til miðdag hadde ein fisk og rjomegraut, «brúragrautun». Í rjúndi var anna brúðlaupsdaga festdagan i brúðlaupi vár det gæst mat, og brúragrautun var rekna for horúdmáttides. Þetta var fyrste máttides, «ungkora» gav mennem. Var grautun mistlikka, var det eit vorðt varsel.

Kveldsmatun kalla ein for «skálematun». For ein gjest til det matmálet, hadde «skála» gått rúndt bordet. Skála hadde þú, «kætt fjúsi» (jost oppfjusi) - og þó hadde ein «selt brúra».

Í selja brúra var vækly i alle brúðlaup i æðe tíder. Brúra tok trúna og stóru þá þeg til «brúragrautun». Skúvare hadde ho síð með stóru meðan skála gjest rúndt. Og vár det var úndagjost, kom «rette morá».

Brúra sat þú i hópskúbenkum meðan ein saum for henne bóde, með augs og múnn. «Kjómeistarinn» var det þorr «auksjónstí». Det var eit væskkly ábeid, for þorr grov og spúrde, og hau háit þvára þá dei mest vrang spúrsmál. Hau háit og þoga det plik at brúðgomen fækk tilstogt. Hau hau máttides og gjera det væskkly for hau. Þeg húsar ei brú som varð sel. (1908.) Þá fæll þessu þóði: «Da kjóme an þá um ho he kálve, þá a ho meire vore». Det gjest ogte þá era háit, þeg vár brúra skúji «va áleine i klóá».

Ja kom „Skalmatien“. Da vart det framsett
 spekergjöt og spekeflesk, „Klinde mate“, skiver,
 smør og ost. Men no kom nye retter til: mjølk-
 ost, vasskringler - og kauskji „mosspeylse.“ den
 sakte maten fekk pivaude avsetnad - Men all
 bedrivkingu. Til dette matmålet var ikkje mange
 nøjde med „botdrikke.“ No høit som oftast „gø-
 ølstaupet“ gä pürrdt.

Tredje brüdsleipsdøgen var lik den fyrste i
 matvegen. Men til middag bradde ein beitt
 kjøtet og røddet ut med fien og mjølsseipe.

Når gjestene fór heim att, va alltid „mata-
 kjeringane“ litvotta brüdsleipskost ned att i
 reudingskiddri. Da va allti ho så sto fy „vå
 la ne i.“ Og det ho „la ne i“, var „Klinde
 mate“ - og bradde ein råd til det „stompe“,
 seig „votekare“ og „Sjillingebolla.“

47.

No yonsar det med brüdsleipi. Some gjer
 det heile frå seig på ein kveld, andre gjer
 „todogarsbryll'aupe.“ Men „bryll'aupeapt“ er
 det som seg heilt stutt med. „Foerje“ møter
 til kyrkja, og so feyl dei heim til brüdsleips-
 garden.

48-49

Ja, Rümme fór til byen og har sit lise
 seg på hotell, seig „vår du hastar.“ Skyld-
 fætt gjer „brüdsleipi“ gaver som oftast, aude
 dei er med i laget eller ikkje. Men det gjer ikkje
 greudafætt. Kja dei eldre har det litvott „hunj
 atte dan stundin atte bryll'aupesteild hünde
 einj betale atte.“ I gamle dagar vart den rüm-
 men ein gav i „skala“, popa ut. Brüdsleipet stod
 soleis i skuld, og den skuld'vilde dei gjerne
 kvitta seg med. Men no vart det eiddvare
 og eiddvare med fætt som taugji sine. Litvott
 kjemmer alle det som ein halv skyldvord og ei

- skau å sitja heime når ein er borte.
51. Nei slike festdagar var det lite av i mi heim-
bygd i eldre tider. Sjå kva itingi høgpa koslege
sylv- eller gullbrudlaup for 1920-åri. Kaverøje
fjokket på garden høgpa dagen med eit godt «maka-
mål». Feinare tid har ein og annan tida
tid med slike lag, men det er etter mynster
utaufo.

E. Gravøl.

52. Til gravøl (jorefør - joreføra) bot ein
fyrst og fremst næraste skyldfokket og «Grenda».
Med skyldfokket meinte ein så langt ut som til
«tre meininga». «Furmeininga» vart rekna for
«hundslekt» (hundeslekt.) Til grenda høyrde
visse gardar, og då spurdest det itingi etter kvern
som kjødd på garden, auker han var «byggd-
manor» eller vinnfleitt. Januvel i våre dagar
kav ein høgpa slike ordlag: «Dei be må vel
grenda.» «Fau, e e bair, fy me høgpa to Grenda.»
53. Gravøli varde jammast i eldre tider i tvo
dagar. Var gravferdsdagen på ein onsdag t. d.,
kom skyldfokket og dei som hadde kongske
reger «joreførsapta» tysdags kveldru, og dei
for att torsdag ut på ettermiddagen. Gjestene
på «Grenda» kom «joreførs morgonin» og for att
inn kveldru. Men det herde dei «loj yve» når
der var godt husrum i gravferds garden.
Gikk dei «heim o loj», kom dei oftast att
dagen etter. Var det lite husrum i gravferds-
garden, låg gjestene ofte hjå næraste gran-
nane.

54. Maten i «joreføringa» var innr lag den same
som i brudlaup. Kav vart fasett på
langbord.

Ein sat kring bordet på laugbenker. Kvæfot
borti hadde ein likevel „storkrakkur“ eller
langkrakkur. Skildroden på laugbenkene og
krakkene var at krakkane var av halv-
ründe storkar.

Me gjer frændis þorsdag til gravferðdag.

Var gjestene komr þýsdags kveldur, vart dei
leðne til borð. Þú vart let frænditt befer,
kaker - og skiver. Til skivene hadde ein
smör og ost. „Þorðrikki“ var aukin „tunnöl“,
malkoffi, kótkoffi - eller í þeimare lid
þauþy koffi.

Til kveldmat var det fisk, smör, gæmalost og
flakbrók og poteter. Eftir retten var þauþy mjólk-
súpe. Mjólkost hadde ein og þá bordet.

Um morgunin fækk gjestene matin þá þenja?
Þá fækk ein det same þorr í þrúðkæpi. Þeta
var aukin „þorðrikki“ - eller „koffi.“

55-56.

Þy har aldri höyrt um mat þorr ein isþy
keirde nytta í „joseferer.“

Þorðmatmálet var middagur. Þá fækk
ein „þjót o þodd.“ Middagsmatu fækk ein var
ein „þorr etlu frá gravine.“ Til norr og kveld-
mat nytta ein det same þorr fyrste kveldur.

Ande „joseferðagur“ var matu deu þau
þorr deu fyrste, iðrdæturu middagur, þú fækk
ein fisk og þoga „þetar“. Þetau var smör, ost,
poteter og fisk eller gæmalost. Eftirmatu var det
mjólkasúpe.

57.

Gravoli vart alltid haldu í heimin til derr
avliðne þo þaut det þá norr mále var ráð.
Elt var þeine rethende at norr heit til þá
grannegardu. Elt á haldu „joseferðag“ iðau-
um heimin höyer nollið til.

58.

Þa, gjestene hadde þuðing med þy þorr til

eit brúðlaup. Gudning í Fyrirvegen har og
æðri högt gjeld.

59 Nei.

60 Full kúrt.

61 Nei.

62. Í vör lid varer „jorðferine“ heru ein dag.
Umstífflet har kome smátt úrr þennu frá 1920-
ári og útellet. Í det reise har mange gást
yver hel heru midday og kaffi. Men hel vauky
far ein he matmál, þrákost for ein fer hel gasti,
midday og kaffi ekkþá. So og hel vert det
og bode þá kveldsmat.

Helu „Kliner“ enno hel „jorðferine“, men ekk
dette har ein blautkake og smákarer og ms-
derne kokebóxekrás.

Frá leitet Krung fyrste heimstígru ten
ein hel mid „nyslakta“ Kjötmiddög. Og so det
vart lytt út mid desert.

63. Skikkun á byggja hel gravferdene heldr
þeg hel fram imot 1940. Men no er det heilt
stítt mid þrádrykun í slíku lag.

64. Í heru mat mid þeg í gravli er heilt
stítt no var det gjeld „á Klirra.“ Men ein
ten ofst eit mjólkþennu í heru, og þurme
Kjenu gjerne mid ei þakarkringlu.

65. Matstíkkun er stórt þat þom í eðre tíder,
vör þakku Kjötmiddögu og ólet.

66. Nei! og avgjort - nei!

67. Í Gúddal har ein innvi hotel. Men
arðre stader í Fjaler har det vort vauky á
haldn hel í vörðomshúsa t.d.

68. Skrifflig vörþjóðing er innvi vauky í
Gúddal. So þurder ein bod, men í gauld
degar gjuk ein vör þá gard hel garð
þlent þom hel ein brúðlaup.

69. I dagi sovart mange dødsfall vert kinnngjorde i avisene, men sidan 1930-åri har det hendt so av og til.

F. Fester.
uuuu

70. Nokon fast skriv har det idag laga seg i nordvegen nær det gjeld 17de mai.

71. torsdagen hev ein på jammau lei å høgtida.

72. Nei, fredagen vert glemd.

73. torsdagen har ein bakarkringler og bebitkaker og sarrakakegott. Men det mest er heimelaga.

74. torsdagen vert kjend gjennom aviser og blad, avisar og kyrugi. I dag fart yver festingj vart det etter at porgu haus Anders Vassb.
"Mor i dag er det dogu dei" plot i, "følebr."

————— " ————— " —————